

Esquema per l'anàlisi dels conflictes en la Història¹

Els conflictes

Estudiar història, sovint, és estudiar conflictes. No pot ser d'altra manera, ja que la història s'ocupa de les relacions que han anat establint individus i grups humans entre ells, relacions de tipus econòmic, polític, cultural, etc. Aquestes relacions, es produeixen entre individus i grups humans iguals en alguns aspectes, similars en d'altres i diferents en molts d'altres. Aquestes diferències, inevitables, generen conflictes, entesos, de manera àmplia, com un **procés de contraposició d'interessos i projectes socials, econòmics i polítics entre sectors diferenciats** que, depenent de com s'afronti i es resolguin, poden resultar negatius o positius per la societat.

En la història més tradicional, de fet, només s'estudiaven els conflictes, entesos com les grans guerres dels grans personatges de la història. Els conflictes, però, els hem d'entendre d'una manera més àmplia i hem de ser conscients que la seva resolució no impliquen necessàriament el conflicte violent ni les guerres. Al contrari, entendre i conèixer bé els conflictes, especialment les causes que els originen i la seva evolució, és l'única manera de poder resoldre'ls de manera justa i consensuada per les parts. Entre aquestes causes que els originen, s'ha de parar especial atenció a situacions d'injustícia i violació dels drets humans. Conèixer les diferents parts dels conflictes permet la contrastació de visions, l'argumentació, el diàleg, l'anàlisi de situacions de gran complexitat i, al final, la tolerància.

Pautes per emplenar l'esquema dels conflictes

La majoria de conflictes es poden resumir en l'esquema que us presentem, a manera de guia. En cas que algun conflicte plantegés dificultats d'encaix en algun punt, aquests es podrien readaptar. D'altra banda, cal recordar que, un esquema, per definició ha de ser el màxim sintètic possible.

Per elaborar l'esquema, hem de tenir present:

- 1) Escollir un episodi històric que, efectivament, sigui un **conflicte** (és a dir, un procés de contraposició d'interessos i projectes socials, econòmics i polítics de sectors diferenciats).
- 2) Determinar, quan i on es produeix un conflicte, és a dir, emplenar les caselles de **on** es produeix (lloc), **quan** es produeix (dates) i en quin **context** social, polític, econòmic i cultural. En el cas del context, serviria un resum breu i general.

¹ Elaborat pel Servei Didàctic de l'Arxiu Nacional de Catalunya a partir de: PAGÈS, J. 1997. "Los conflictos en las sociedades rurales: el conflicto remensa (s. XV) y el conflicto de Chiapas (1994)", a BENEJAM, P., PAGÈS, J. (coord.): *Ciencias Sociales. Contenidos, Actividades y Recursos. Guías Praxis para el profesorado de ESO*. Barcelona. Praxis, pp. 415-480.

3) El context genera uns **sectors** que participen en el conflicte. Els sectors poden ser sectors socials, econòmics o polítics. Generalment, determinats sectors econòmics es corresponen amb determinats sectors socials i, aquests, amb determinats sectors polítics. La relació, però, no sempre és directa. Pot donar-se el cas que dins d'un sector social, hi hagi diferents plantejaments polítics. Podria donar-se el cas que, diferents sectors socials d'un grup humà (Estat, nació, regió...), per exemple, s'enfrontessin conjuntament a diferents sectors socials d'un altre grup humà (Estat, nació, regió...), o que diferents sectors socials es trobessin sota un mateix projecte polític vers un tercer sector social. Com que és un esquema, s'anotaran les tendències generals dels sectors socials, econòmics i polítics, apuntant les variacions que puguin haver-hi en un mateix sector en el cas que siguin substancials.

4) Al determinar les **causes** que generen un conflicte, primer hem de diferenciar entre dos grans blocs. Per una banda, les **causes generals o estructurals**, determinades per les situacions d'injustícia, explotació, violència, etc., que viuen determinats sectors i, també, pels interessos o projectes socials, econòmics i polítics diferenciats -totalment o parcial- dels diferents sectors. Per altra banda, hi haurien les **causes conjunturals o més immediates**, basades en l'evolució política, social o econòmica més propera al conflicte. Alguns exemples de causes conjunturals que fan sorgir conflictes podrien ser un conflicte bèl·lic, el desprestigi d'un Estat per l'aplicació de determinades polítiques, l'obertura de processos de reformes...

5) Les causes conjunturals duren a l'esclat del conflicte, que seria l'**inici** o primera etapa de l'**evolució** del mateix. La següent etapa seria el **desenvolupament** del conflicte, recollint les variacions que es poguessin anar produint en els plantejaments i accions d'uns i altres sectors del conflicte. La darrera etapa seria el **final** o desenllaç del conflicte. Aquest final podria solucionar els problemes que plantejaven els grups socials enfrontats, podria solucionar-los en part –la majoria de vegades- o podria no solucionar-los, per exemple, tancant una guerra amb un tractat oficial de pau que no solucionés cap dels problemes plantejats per les parts en conflicte. El final també s'ha d'indicar com es duu a terme: de forma imposada o violenta o, per contra, de forma consensuada per les parts, dialogada o pacífica.

6) Finalment, tots els conflictes són **interpretats** de maneres diferents, tant pels mateixos protagonistes del mateix, com per coetanis que hi reflexionen però no hi participen directament, com per historiadors, sociòlegs, politòlegs, etc., posteriors. Quanta més contrastació d'interpretacions hi hagi d'un conflicte, major serà el grau de coneixement que en podrem extreure.